

اکرتارپور دے کوتک۔ بھاگ۔ ۸

باب-۶۷

توں ۱۵۳۹ ای. کرتارپور دیاں ساکھیاں 1536

گورو جی نے آتما پر ماتما دے سدھانت دا کھنڈن کیتا آ

بٹالے دے علاقے دی پھیری پاؤن توں بعد گورو صاحب پھر کرتارپور دھرم سسال وچ بہہ لوکائی نوں سنتو کھ رہے سن۔ ہر دکھیا دردوند جاں جگیا سو گورو دے درتوں ہردا شانت کر رہا سی۔ جوہں کہ پچھے آچکا گورو صاحب اوناں جگیا سو آتے ودھ توجو دندے سن جنانے نرنکار۔ اکالپرکھ بارے کھوج کرنی ہندی سی۔ جس کارن سادھواں سنتاں دی آمد وی زیادہ ہندی سی۔

ایسے طرحاں اک دن سودر رہراس دے ویلے ربابی دی گائی ہیٹھ ششوبھت تگ:

آکھن والا کیا بیچارا۔۔ صفتی بھرے تیرے بھنڈارا۔۔ جس توں دیہہ تیسے کیا چارہ۔۔ نانک سچ سوارنہارا۔۔ بابت چنگی طرحاں ٹنڈاں رگڑائی (منڈیے) بیراگی سادھواں نے سماپتی توں بعد بانی تے کنتو پرتنو کر دتا۔ اکھے اس جیو نوں اندر موجود پر ماتما توں علاوہ ہور کون ہے سوارنہارا؟ سادھواں نے کیا کہ پر جیو وچ جھڑی سچیت آتما ہے اوہ ہی ہر قسم دا کنٹرول کر رہی ہے۔ اوہی آتم ہی پر ماتما ہے۔ رب کوئی ہور نہی۔

گورو صاحب بہت آدر ستکار نال سادھواں دی ساری گل سنی۔ صاحب نے فرمایا کہ منی جنوں اکال پرکھ صرف ساڈے اندر تگ ہی موجود نہی اوہ سرب ویاپک ہے۔ ساڈی آتما اوہدا اک انش ہو سکتی ہے۔ گورو صاحب نے سوال کر دتا کہ جے آتما بھاؤ ساڈا کھڈ ہی پر ماتما ہے تاں اس جی نوں پیدا کون کردا ہے؟ رزق کون دندا ہے؟ جے آتما ہی پر ماتما ہے تاں پھر کجھ جیواں نوں ودھتے کجھ نوں گھٹ کیو ملدا ہے؟ جے آتما ہی پر ماتما ہووے تاں تھڑ والے جیواں دا آپے کلیان ہووے۔ نالے پھر باقی دے استھول جڑھ برہمنڈ دا انتظام کون کردا ہے؟ کس نے ایہہ ساری سرسٹی حکم وچ پروٹی ہوئی ہے؟

اجیہے ہی کجھ سوال کر کے گورو صاحب نے وجنڈریاں تے سارے حاضرین دی سنگت نال شبد گاویا:

آسا محلہ ۱ کاجی گاگر دیہہ دیہلی اچھے بنسے دکھ پائی۔۔ ایہہ جگ ساگر دتر کیو تریئے بن پر گر پارن پائی۔۔ اتجھ بن اوڑن کوئی میرے پیارے تجھ بن اوڑن کوئی ہرے۔۔ سرہی رنگی روپی توں ہے تس بخسے جس ندر کرے۔۔ ارباؤ۔۔ ساس بری گھر واسن ن دیوے پر سیو ملن دیئ بری۔۔ سخی ساجنی کے پوچرن س۔ ریوؤ ہر گر کرپاتے ندر دھری۔۔ آپ بیچار مار من دیکھیا تم سامیتن اوڑ کوئی۔۔ جیو توں

راکھہ تو ہی رہنا دکھ سکھ دیوہ کرہ سوئی۔۔ ۳
آسا منسا دوؤ بناست ترہو گن آس نراس بھئی۔۔
ترباوستہا گرمکھ پائے سنت سبھا کی اوٹ لہی
۔۔ ۴ گیان دھیان سگلے سبھ جپ تپ جس پر پردے
الکھ ابھیا۔۔ نانک رام نام من راتا گرمت پائے سہج
سیوا۔۔ ۵

اپرنت گورو صاحب نے سربویاپک، سرگن، نرگن، اکال پرکھ بارے وکھیاں دتا۔ ہر پاسے دھن گورو نانک، دھن گورو نانک، واہگورو، واہگورو ہو گئی۔

---◆---

'ودیا وپجاری تان پراپکاری۔۔ و'

کرتارپور ہی اک دن بھائی لہنے نے سوال کر دتا کہ کئی لوک بہت ودیا حاصل کردے نے اسدا کجھ فائدہ وی ہے۔ گورو صاحب نے سمجھایا کہ جے ودیا پڑھ کے کرتے دی کھڈ سمجھ آ گئی ہے پھر تان ودیا سفل ہے۔ گیان وان بندہ پھر گھٹ گھٹ وچ اس نرنکار دا انش ویکھدا ہے تے جیواں نوں پیار کرن لگدا ہے۔ اسدے من وچ دٹیا آجاندی ہے۔
صاحب نے شبد رچیا:-

آسا محلہ ۱ چویدے۔۔ ودیا وپجاری تان پراپکاری۔۔
جاں پنچ راسی تان تیرتھ واسی۔۔ اگھنگھرو واجے
جے من لاگے۔۔ تو جم کہا کرے مو سیو آگے۔۔ ارباؤ۔۔
آس نراسی تو سنیاسی۔۔ جاں جت جوگی تان کایا
بھوگی۔۔ ۲ دٹیا دگمیز دیہہ بیچارے۔۔ آپ مرے اورا
نہ ماری۔۔ ۳ ایکو تو ہور ویس بہتیرے۔۔ نانک جانے
چوچن تیرے۔۔

بھاؤ جو منکھ دوجیاں نال بھلائی کرن والا ہو گیا ہے تاں ہی سمجھو کہ اوہ ودیا پاکے وچاروان بنیا ہے۔ تیرتھان تے نواس رکھن والا توں ہی سفل ہے، جے اس نے پنجے کامادک وس کر لے ہن۔ جے من پرہو۔ چرناں وچ جڑنا سکھ گیا ہے توں ہی (بھگتیا بن کے) گھنگھرو وجانے سفل ہن۔

---◆---

برے لوکاں بابت جدوں بھائی لہنے دے شنکے نورت کیتے

اک دن گورو صاحب دے دربار وچ اک نہایت ماڑا (کوئی ٹھگ، کوڑیاں) بندہ آ گیا۔ مقامی بندیاں نے جھٹ بھائی لہنے نوں سچیت کیتا کہ ایہہ بندہ ٹھیک نہی۔ بھائی لہنے نے اس بندے بابت گورو صاحب نوں سچیت کر دتا۔

پھر اس ماڑے بندے نے جدوں آگورو جی نوں متھا ٹیکیا تاں گورو صاحب نے گل نال لایا تے اسیساں دتیاں۔ اس تے سمیت بھائی لہنا سنگت حیران ہوئی۔

کوئی دوسرے تیسرے دن جدوں موقع بنیا بھائی لہنے نے گورو صاحب نوں کھیا کہ جے اجازت ہووے تاں میں گل پچھاں؟ گورو صاحب نے بھائی لہنے نوں کھیا پرکھا توں اک نہی سو گل پچھ۔ توں پر گل پچھ۔ تینوں سکھی سدھانت سمجھ کوے اویگا جے منّ وچ شنکے رہ گئے تاں۔

اس موقع پھر بھائی لہنے نے گورو صاحب کولو پچھیا کہ ویکھو ساری سنگت اس برے بندے دے خلاف سی پھر وی تسی اس نوں گل نال لایا پیار دتا۔ بابا جی اس طرحاں کیو؟

گورو صاحب نے بھائی لہنے نوں سمجھایا کہ ویکھ جے کوئی چنگا ہے تاں کرتے اس نوں چنگا بنایا ہے جے کوئی مندا ہے تاں اوسے مالک نے ہی اس نوں ماڑا بنایا ہے۔ ایہہ نرنکار دی کھیڈ ہے۔ مطلب جے تسی جیو دے پچھو کڑ وچ ویکھو گے تاں تہانوں سبھ برہم برہم ہی نظر اُودا ہے۔ اس سچ نوں جدوں تسی سمجھ جاؤ گے تاں سمجھو ادھی گرمت دا تہانوں پتہ لگ گیا۔

اس دن پھر بھائی لہنے نے بریاں بابت اپنا واہوا دلّ بولا کیتا تے کئی سوال کیتے۔ گورو صاحب نے سمجھایا کہ چاہے کوئی کنا وی پاپی ہے جے نام دے لڑھ لگ جائیگا تاں تر جائیگا۔

پھر گورو صاحب نے سمجھی سنگت دے نال شبد گاویا۔ رباب تے سنگت شہزادے نے کیتی۔ ڈھولکی دی آواز پورے بیلے وچ گونج اٹھی۔۔

آسا محلہ ۱ اک آوہ اک جاوہ آئی۔۔ اک ہرراتے رہے سمائی۔۔ اک دھرن گگن مہ ٹھورن پاوہ۔۔ سے کرمہین پر نامن دھیاوہ۔۔ اگر پورے تے گت مت پائی۔۔ ایہہ سنسار بکھ و ت اتی بھوجل گر سیدی پر پار لنگھائی۔۔ ارباؤ۔۔ جڈ کو آپ لئے پرہہ میل۔۔ تن کو کال ن ساکے پیل۔۔ گرمکھ نرمل رہے پیارے۔۔ جیو جل امبہ اوپر کمل نرارے۔۔ آ برا بھلا کہ کس نو کہئے۔۔ دیسے برہم گرمکھ سچ لہیئے۔۔ اکٹھ کٹھو گرمت ویچاڑ۔۔ مل گر سنگت پاوؤ پاڑ۔۔ ۳ ساست بید سمرت بہو بھید۔۔ اٹھسٹھ مجن پر ریں رید۔۔ گرمکھ نرمل میل ن لاگے۔۔ نانک بردے نام وڈے دھر بھاگے۔۔

---◆---

'ایہہ گھال کمانی آؤن والیاں سکھ پیڑیاں لئی' -
بابے نے جواب دتا

جدوں بھائی لہنا بے ہوش ہو ڈگا

گورو صاحب ڈیڈھ پھررات رہندے ہی راوی تے اشنان کرن روانہ ہو جاندے سن۔ اک سکھ نال ہندا سی۔ گورو صاحب لما سماں دریا وچ بتاؤدے سن۔ نال دا سکھ کنڈھے تے بہہ اڈیک کریا کردا سی۔ صاحب ٹپی وی لمی مار دے سن۔

اک ویراں دی گل بے گورو صاحب نال بھائی لہنا

گیا۔ گورو صاحب کافی سماں دریا وچ نہاؤدے رہے۔ ٹھنڈ دے دن سن نالے جھکڑ وی وگ رہا سی۔ کنڈھے تے بیٹھے بھائی لہنے نوں اجیہی ٹھنڈ لگی کہ بے ہوش ہو کے لیٹ ہی گیا۔

جدوں گورو صاحب باہر نکلے تاں کی ویکھدے ہن کہ لہنا بیصورت پیا ہے۔ گورو صاحب نے لہنے نوں پیر نال ہلایا کہ پرکھا! اٹھو چلیئے۔

لہنے نوں ہوش آ گئی۔ اٹھیا۔ گورو صاحب نے پچھیا لہنا کی گل تینوں نیند آ گئی سی؟ بھائی لہنے نے کھیا گورو صاحب جدوں تسی تاں دریا وچ وڑھ گئے اشنان کرن بعد میں کنڈھے آ بیٹھا۔ مینوں بہت ٹھنڈ لگی تے کانبا چھڑیا۔ کجھ سمیں بعد مینوں کجھ پتہ نہی کہ میرے نال کی ہویا۔

تھاڈے پیر دی جویں مینوں چھوہ ملی جویں تیری لتّ جی میرے اندر کروڑاں سورجاں دا نگھ آ گیا۔ دھنّ ہو گورو صاحب تسی۔ میں بلہار ہاں تہاتھو۔

پر بھائی لہنے نے مشکل سوال کر دتا۔ جدوں راوی توں کرتا رپور صاحب نوں پرط رہے سن تاں رستے وچ بھائی لہنے نے گورو صاحب نوں آخر پچھ ہی لیا، "گورو جی تسی اکال پرکھ نال اک مکّ ہو۔ پھر کیو تسی اپنے سریر نوں اپنا کوہدے ہو؟ کیو انی کٹھن تپسیا کردے ہو؟"

گورو صاحب نے جواب دتا، "پرکھا! پہلی گل تاں میں اپنے سریر نوں کوہدا نہی ہاں۔ جھڑی تہانوں تپسیا نظر اُودی ہے ایہہ میرا اند ہے۔ نام توں بناں میرا سریر کھسدا ہے۔ میری ایہہ تپسیا تاں اکال پرکھ اگے ارداس ہندی ہے کہ میرے سکھاں دا نرنکار تکّ راہ سکھالا ہووے۔ اوناں نوں اوکڑاں ناں اُون۔ دنیاں سرگن روپ وچ نرنکار نوں مندی ہے۔ میرے سکھنے سرگن تے نرگن روپ دوواں وچ نرنکار دا چترن کرناں ہندا ہے جو مشکل مارگ ہے۔ میرا سکھ اس گرمت دے مارگ تے ڈولے ناں، اوہدا بھروسہ بنیا رہے تے اوہدی مکتی ہووے۔ ایہو میں نرنکار کولو منگدا رہنا وا۔ سو میریاں ایہہ ارجوئیاں سکھاں دیاں اُون والیاں پیڑیاں لئی ہن۔ باقی اشنان نال میری سرت سچیت ہندی ہے۔"

گورو صاحب دے راوی وچ اشنان تے اس گھال کمانی دے نت نیم پرتھائی ہی بعد وچ گورو انگد دیو نے ایہہ شبد آکھیا سی:-

چوٹھے پھر صباح کے سرتیا اچھے چاؤ۔۔ تنا دریاوا سیو دوستی من مکھ سچا ناؤ۔۔ اوتھے امرت ونڈیئے کرمی ہوی پساؤ۔۔ کنچن کایا کسیئے ونی چڑے چڑاؤ۔۔ جے ہووے ندر صرف کی بہڑن پائی تاؤ۔۔

---◆---

گورو جی نے بهائی لہنے نال بهاگوال

دی چهنجھ ویکھی*

گورو صاحب اچ دے وٹالے علاقے وچ گھم بهر رہے سن کہ بهائی لہنا (بعد وچ دوسرے گورو، گورو انگد) آپ جی نوں کرتا رپور توں آ ملے۔ گورو صاحب نوں بیٹنی کیتی کہ انیکاں سنگتاں تهاڈا کرتا رپور وکھے انتظار کر رھیاں ہن۔ گورو صاحب کرتا رپور نوں روانہ ہو گئے۔

رستے وچ پنڈ بہاگوال پیندا ہے جو بٹالے تو ۱۰ کہ۔ می پہاڑ کرتا رپور دے رستے وچ پیندا ہے۔ ایہہ اتھاسک پنڈ جٹاں دی گوت کاہلوں دا مول پنڈ ہے۔ کیرا جاندا ہے کہ کاہلوں لوک دھار (دھارا نگر) مدھ پردیس توں اٹھ کے اتھے آسے سن تے بعد وچ امرتسر، گورداس پور، نارووال اتے سیالکوٹ ضلعیاں وچ پھیل گئے۔ ساڈی کھوج انوسار کاہلوں وی کسے ایرانی علاقے 'چوں ہی اٹھ کے آئے۔ ہو سکدا 'کالوں پہاڑیاں' دی وادی 'چوں آئے ہون۔

بھاگوال دی چهنجھ بہت پرسدھ ہے۔

گورو صاحب جدوں بھاگوال تھانہ نکلے تاں اوتھے چهنجھ میلہ چل رہا سی۔ گھول، کبڈی تے چھال مارن دے مقابلے ڈھول دے ڈگے تے ہو رہے سن۔ کوئی نیپا جا رہا سی کوئی اٹھ رہا سی۔ اس موقع اس وڈے اکھاڑے وچ کتے ہو رہی بے انصافی وی گورو صاحب دے نظری چڑھی۔ لگدا ہے کتے کوئی چھوٹی جات دا بھلوان مالی جت رہا سی کہ بیرا پھیری کر کے نتیجہ الٹ اپلانا گیا۔ نتیجہ ایلانن پچھے کسے فقیر فقر نوں ڈھاہڈیاں ورت لیا بھاؤ اکھوتی فقیر نے بیرا پھیری نال جتے بھلوان نوں سرو پاؤ بخش دتا۔

اس تے گورو صاحب نے اناں اکھوتی دھارمک بندیاں دے کردار دا وی کھنڈن کیتا تے نال ہی اس موقعے شبد اچاریا جو آسا دی وار وچ ششوبہت ہے:-

م ۱ ودی سو وجگ نانکا سچا ویکھے سوئی ..
سبھنی چھالہ ماریہ کرتا کرے سو ہوئی .. اگے جات ن
جوڑے اگے جیؤ نوے .. جن کی لیکھے پت پوے چنگے
سیئی کیئی ..

گورو صاحب بهائی لہنے نوں دسیا کہ ربّ دے گھر وچ کوئی سفارش جاں زور نہی چلدا۔ اوتھے تاں سچ نوں ہی سروا ملدا ہے۔

ایسے لہجے وچ بعد وچ پنجم پاتشاہ نے پھر شبد رچیا سی:-

بؤ گوسائی دا پہلوانڑا .. مے گر ملی اچ دمالڑا .. سبھ
ہوئی چهنجھ اکٹھیا دی بیٹھا ویکھے آپ جیؤ .. ۱۷
وات وجن ٹمک بھیریا .. مل لتھے لیدے پھیریا ..
نہتے پنچ جوان مے گر تھاپی دتی کنڈ جیؤ .. ۱۸ سبھ
اکٹھے ہوئی آیا .. گھر جاسن واٹ وٹایا .. گرمکھ لاہالے
گئے منمکھ چلے مول گوائی جیؤ ..

اتے گرمکھ دی انتم جت دا بهروسہ دوایا۔

اتلے دنان وچ تاں بابا لکدا پھردا سی

کرتا رپور دے پر بندھک

سلطان پور چھڈن اپرنٹ گورو صاحب زیاد پتر پنجابوں باہر ہی رہے سن۔ پر پھر وی ۱۵۳۰ ای تک گورو صاحب دی پرسدھی چار چپھیرے ہو چکی سی۔ حالان تھوڑا سماں ہی اچے کرتا رپور ٹکے سی کہ لوک وپیراں گھت گھت کرتا رپور آ رہے سن۔ اک ویلا تاں اچیا آ گیا کہ کرتا رپور وکھے بھیڑاں نوں سنبھالنا وی مشکل ہو جاندا سی۔ سنگت وچ پروچنا توں بعد ہر کوئی اپنے نجی مثلیاں دے حل لئی گورو صاحب دا اشیرواد لین دی دوڑ وچ سی۔ کرتا رپور صاحب تیرتھ استھان بن چکا سی تے لوکاں دا مننا سی کہ جہڑا وی کوئی کسے قسم دی کامنا من وچ لے کے اودا ہے اس دی اچھا پوری پندی ہے۔ اتھے ہر کوئی آ رہا سی۔ چاہے کوئی:-

اداسی ہووے، اتیت (تیاگی سادھو)، بھگوان منڈیا (روڈا بھوڈا سادھو) بیسنو، برہمچاری، جوگی، دگمبر، سنیاسی، تپسی، ددھا دھاری، بھگتیاں، ربابی، برہمی، بھیکھدھاری، سدھ، سادھو فقیر، کامل درویش، صابرا فقیر، گؤس، اولیا، الماؤ، کھوجی، وادی، پیر، پیکمبر، بندو، مسلمان، گریستی، اداسی، راجارنک، جتی سنتی، پٹھی، تپی، کھتری، برہمن، وس، سود، چارے ورن، پنڈت، کوت، کویسر، گنجین ..

اس کر کے گورو صاحب اکثر ہی کرتا رپور صاحب توں بهائی لہنے نوں لے کے رات ویلے ہی روانہ ہو جاندا سن۔ جس وی علاقے وچ بندے سن اوتھے اک دو دن توں ودھ نہی سن ٹک سکدے۔ کئی واری چپ چپیتے جوگیاں دے ڈیرے جا آرام کریا کردے سن۔

دھرم سال دے پر بندھک-

سوڈھی مہربان والی جنمساکھی وچ کجھ اس طرحاں اودا ہے:-

۱. تدا چار چپھیرے بابا نانک، گورو نانک ہو رہا سی۔ پہلوں مردانہ ربابی چلانے تک بابے دے نال رپیا۔

۲. اس حلیمی راج وچ وزیر سی - بهائی لہنا (بعد دے گورو انگد دیو)

۳. بھنڈاری، کھزانجی تے گھر بار - شیخ مالو اتے سرون گڈی - گڈیا

۴. لنگر دی مکھی - ماتا گھمی (ماتا سلکھنی چونی) نال مدد بابا سری چند اتے لکھمی داس کریا کردے سن۔

---◆---

سوڈھی مہروان نے وی ایسے پرسنگ دوران چہنجہ بابت گورو صاحب نوں سمبودھن کرکے دو سطران کہیاں سن:-

نجر بھلیری نانکا، راکھہ وار ورج۔۔ نجر دیکھہ سبہ دست کی، جے کھادھا لوٹے رچ۔۔ رچ کھائی جے پنجاں مارے، گرمکھ رہیہ سہج۔۔ بھریا بھاڈا نانکا، بھے وچ رکھہ کچ۔۔ سچے کے در سچو سنیئے، چھٹہگے کت پچ۔۔ گھنی نہپگ نانکا چہنجہ پئی در وچ۔۔

---◆---

گورو جی تسی نام جین دا کہندے ہو،

نام چیدیاں تان منّ کتے دا کتے چلا جاندا ہے

اک دن لاہور توں کجھ پنڈت اکٹھے ہو گورو دربار آ حاضر ہوئے۔ لنگر پانی چھکن اپرنت انان پچھ گچھ ارمبھی تان سننگت نے انان نوں بھائی لہنے نال ملا دتا۔ نام گرمت بابت انان دے کجھ شنکے سوال سن۔ بھائی لہنے نے چاہیا کہ ایہہ جگیا س—و کھڈ گورو صاحب کولوں ہی اپنے شنکے نورت کرن۔

بھائی لہنے نے گورو صاحب نوں جا کے خبر دتی کہ لاہور توں کجھ پریمی آئے نے انان دے منان وچ نام دے سدھانت بابت کجھ شنکے نے اوہ تہانوں ملنا چاہندے۔

گورو صاحب آپ اگے ہوکے انان نوں ملن دھرم سال وکھے آئے۔ جھک کے نمسکار کیتی ست کرتار کیا۔ جگیا سو دے ساہمنے گورو صاحب نیو جاندے سن تان کہ اگلے نوں سوال کرن وچ کوئی پریشانی نال ہووے۔ کیونکہ سوال آپان برابر دے بندے کولو ہی پچھ سکدے ہاں۔ اچّ پدوی تے براجمان بندے نال کھل کے سوال جواب جاں چرچہ نہی ہو سکدی۔

انان دے مکھی نے گورو صاحب نوں کیا کہ گورو جی تہاڈا ایہہ جہڑا نام دا سدھانت ہے ایہہ ورتھ ہے۔ اسیں بھیری کوشش کیتی ہے نام جین ویلے منّ تان کتے دا کتے پہنچ جاندا ہے۔ اس گل تے باقی دی سننگت نے وی حامی بھری۔ پنڈتاں نے کیا کہ اس نالوں پھر کرم کانڈ دا سدھانت بہتر نہی؟

پھر گورو صاحب نے ساری سننگت دے سنمکھ سمجھایا کہ ایہہ سچ ہے کہ نام چیدیا منّ اڈاریاں بھریگا پر پہلاں تسی اپنی بؤمے دے نال وی جو جھنا ہے۔ جنی بؤمے پر بل ہووے گا انان ہی نام جینا مشکل ہووے گا۔ جدوں تسی بؤمے دا پڑدا پاڑ سٹوگے تان تہانوں سچ دسنا شر وع ہو جائیگا۔ گورو صاحب نے سمجھایا کہ جنانا چر ساڈی بؤمے نہی گھٹیگی ساڈی سچے نال پریت نہی بن آئیگی۔ پھر جدوں نام رتن دی پراپتی ہو گئی پھر تان انند ہی انند ہے۔ سو اپنی بؤمے نال جدوجہد کرو۔ موت نوں س—ویکار کرو۔ (ویکھو بؤمے آتے نام دا سدھانت پنہ ۱۰۸)

اس موقعے نالے گورو صاحب نے پھر سمجھایا کہ کرم

کانڈ کوے فضول ہے۔

پھر گورو صاحب نے جدوں آساراگ وچ شبد گاویا تان اک پاسے رباب ڈھولکی کھڑتالا آدی دی دھنی سی دوسرے پاسے پنچھیاں نے نال دے رکھاں تے اپنا راگ ارمبھیا سی۔ جنگل وچ منگل سی۔ ساری سننگت رل کے گورو صاحب دے پچھے گا رہی سی:-

آسا محلہ ۱ نو نوپائی لگو گراپنے آتم رام نہاریا۔۔ کرت بیچار ک بردے پر رویا بردے دیکھ بیچاریا۔۔ ۱ بولہ رام کرے نستارا۔۔ گر پرسادرتن پر لاہے مٹے اگیان ہوئے اجیارا۔۔ ۱ رباؤ۔۔ رونی روے بندھن نہی توئے وچ بؤمے بھرم ن جانی۔۔ سننگوڑ ملے ت بؤمے توئے تا کو لیکھے پائی۔۔ ۲ ہر پر نام بھگت پریہ پریتم سکھ ساگر ار دھارے۔۔ بھگت وچھل جگجیون داتا مت گرمت پر نستارے۔۔ ۳ من سیو جو جھ مرے پر بھ پائے منسا منہ سمائے۔۔ نانک کرپا کرے جگجیون سہج بھائی لولائے۔۔ ۴

انت وچ لہوریاں نے رل کے گورو صاحب نوں ار جوئی کیتی کہ کتے لاہور وچ وی سننگتاں نوں درشن دیو۔ گورو صاحب نے لاہور جانا پروان کیتا۔

---◆---

بھائی لہنے نے پچھیا بابا جی 'نام' دا کی مطلب؟

اک ویران گورو صاحب بھائی لہنے نوں حکم کر رہے سن کہ پرکھا کوئی گل سمجھ نال آئے تان بھاوے میرے کولوں ہزار وار پچھ لئی پر تینوں ہر گل دی سمجھ ہونی ضروری ہے۔ جھکنا نہی۔

اس بھروسے کرکے جھکدیاں جھکدیاں بھائی لہنے نے پچھ لیا کہ گورو جی مینوں نام دے سدھانت بارے اجے وی کئی بھلیکھے ہے جاندے۔ اس سدھانت دے کتے کو پہلنے؟ تسی ہر گل تے نام تے ہی زور دندے ہو؟

گورو صاحب نے کیا 'نام' دا سدھا جیہا مطلب ہے سربویاپک نرنکار دی ہوند نوں مننا تے اوپدے اگے سیس جھکا دینا کہ کرن کارن سمرتھ صرف نرنکار اکال پرکھ ہی ہے۔ ہن سوال اٹھدا پھر ایہو جے سرب ویاپک نرنکار پر بھو دے اسیں کھڑی وستو بھیت کر سکدے ہاں؟ جواب سدھا جیہا کہ اپنے جیون وچ سچ نوں دھار لو۔ جھوٹھ توں کنارہ کر لو۔ جدوں تسی رجا وچ آ جاؤگے تان اوہ تہانوں اپنے چرناں وچ بیٹھن نوں تھان دیویگا۔ اوپدا دربار اجیہا اچک ہے کہ تہاڈی پل پل دی سیوا دا حساب رکھدا ہے اوہ۔

صاحب نے شبد اچاریا:

رامکلی محلہ ۱ تدھنو نوں منن تیرا ناؤ۔۔ ساچ بھیت بیسن کو تھاو۔۔ ست سنتوکھ ہووے ارداس۔۔ تاسن سد بحال پائیں۔۔ ۱ نانک برتھا کوئی ن ہوئی۔۔ ایسی درگہ ساچا سوئی۔۔ ۱ رباؤ۔۔ پراپت پوتا کرم

पसाऊ .. तो दिवो मंगत जन चाऊ .. بهاڈے بهاؤ पोے
 त्त आँ .. दहरे चोहोडी قيمت पाँ .. २ जन क्छे किया
 सो क्छे करे .. अपनी قيمत आँे दहरे .. ग्मक
 परग्तु होा पर्राँे .. ने को ओं ने को जाँ .. ३ लुक
 देकाऊ के मंगत जन मागत माँ न पाया .. से किया ग्ला
 दर किया बातते ता केँ कहाया ..

होर صاحب ने फरमाया: (होर वी दिकोहो सफे ३१० ते)
 جس نو بخسے صفتِ صلاح .. نانک پاتساہی پاتساہ
 ..

---◆---

'ایکلڑی بن ماہے' آ

करतारपोर बिठियाँ बिठियाँ गुरो صاحب दी अजिही
 मोज अँी के गुरो صاحب वीँी पार करके नाल नाल
 जीवरोाने होँे, कोँी ६-० के. सी. लीहंदे नोन नकल
 कँे जते वीँी ते दुरीा दा मिल हंदा है. वडे वडे
 डँे पूँे होँे सन. दोाले सरकँाते काह (लमा गहाह). मिला
 तग ना बंदे, ना बंदे दी जात. ने कोँी होँे दा
 जेहँा. ना कदहरे कोँी गवे, ना नाराङ्की. दीग
 वीँी चप चिँीते रावी नाल मल री सी. कदी कदाँी
 कसे म्छे दी अल कदी आजादी सी. बाकी
 सभ शानत सी.

ओते बिठियाँ बिठियाँ गुरो साँाब नोन पती
 परमिँेर दा अजिहा वीराग चेतँीा के परसदह सड ओते
 पहर र्चिया आँे अ्ी सर नाल गा वी. आँे को अ्ा के बिला
 गोज आँे. सकहाँे नोन पते ल्गँे का के बाबा कते
 बीँे है. :-

गुँी चेतन मल १ सन नाह परीहो जीुँे अँेकलुँी
 माँे .. कीुँे देहरीकी नाह बना परीह. वीँेरोाँे .. देह
 नाह बाहेँे रे न साके बकह रीन गेहनीरिया .. ने नीद ओं
 परीमँे بهاवँे सन बीँेन्ती मीरिया .. बाहेँे पीारँे कोँी न
 सारँे अँेकलुँी करलँे .. नानक सा देह मले मलाँी बीँे
 परीमँे दकह पाँे .. अँे चोहोडँेरी जीुँे कोँे मलावँे ..
 रीस परीमँे मली जीुँे सीद सहावँे .. सीद सहावँे ता
 पत पावँे दीपक दीहे अ्ारे .. सन सखी सीहली
 साँे सीहली साँे के गँे सारँे .. सतगुर मीली ता
 पररावी बगसी अमरत बाँी .. नानक सा देह ताँे पुरावँे
 जाँेस के मन बेहानी .. २ माँे मोपी नीगेहरीा जीुँे
 कोँे मँेही कोँेरीारँे .. कीुँे केहले कल जीुँेरीा जीुँे बीँे
 गुराँी पीारँे .. पर परीत पीारँे सीद वीँेचारे तस ही
 का सँेवो होवँे .. पँे दान अनिक नाव कीुँे अँेतर मँे
 देहोवँे .. नाम बना गत कोँी न पावँे पँे नगेर बीँेानँे ..
 नानक सँे गँे सीद सनजाँे ददहा मल के जाँे
 .. ३ तीरा नामँे सँे जीुँे सीद सँे वीँेचारो .. तीरा मल
 सँे जीुँे नामँे सँे वीँेचारो .. नाम का वीँेचारँे मीँेहा बेगत
 लाह अँेदुनो .. तँेस बाहे वकेँे कोँी न सोजे नामँे लीवँे
 केँे केहो .. परके लीकेह नदर साँे कीुँे पोरे पाँे ..
 नानक नामँे मारँे मीँेहा गुर पोरे सँे पाँे .. २ ६

कीुँेके दोरो दोरो परीमी गुरो साँाब दे दरशन

ली आँे करदे सन जीुँे पते ल्गा के बाबा रावी कँेहे
 बीँेहा होली होली सनगत ओते ही जँे गँे. सनगत
 ने शड गान व्च साते दता. पहर गुरो साँाब ओतेहो
 चल तरे. रसे 'च' ददो अँे सन ताँे दोतँे मँेतर
 बंदियाँे गुरो साँाब नोन अँेरी बाबा जी बीले
 व्च जनकी जानोर बेत हन अँेरी कँे बगेहँे अँे ही
 वीके जाँे हन कुरीा कुरते अँे सूरहाँे अँे जनक
 व्च ना बीँेहा कुरो. होर वी कँे बलावँे हन.
 आँे सन गुरो साँाब पहर अँे बीते बे गँे ते शड
 शर व कर दता.

गुँी मल १ जन अकतेँे कहाया अँेरी बीँेहँे .. अँे
 सरँे नाम समाँे .. १ कीुँे डुरीँे डँे डुरीँे समाना ..
 पोरे गुरे सीद पीहाना .. १ राँे .. जँे नरामँे रदे
 परीस .. सँे सीहँे मले साबाँे .. २ जाँे सवारँे
 साँे बील .. अँे अँे मँेकह बादे काल .. ३ अँेनीस
 रामँे रदे सँे पोरे .. नानक राम मले बेरम दोरे
 .. ११ *६*

गुरो साँाब ने फरमाया के अकल परके दी सँेफत
 सलख दे शडने मीरे सारँे डँे दोर कर दे होँेने.

---◆---

'सभे नाद बीद गुरानी' ओ

गुरो साँाब करतारपोर साँाब ब्राजमान सन के अक
 जीुँेकाँे दा ठोला अँे पीनेँे. अना जीुँेकाँे व्चो अक जीुँेकी
 गुरो साँाब दी सनगत पीहलन कर चका सी आँे ददो
 दोरे साँेही जीुँेकाँे व्च नाम दा परचार कीता ताँे अँे
 वरुदह व्च आँे. वरुदहियाँे दा केना सी के नाम चीन
 नाल अँेद देहँे कोँे वीुँेकी ते जोत दा परकाश कोँे
 होवँेगा. कीुँेके जीुँेकी लुक 'नाद जोत' नोन ही
 सभे क्छे सभे लींदेने.

लनगर पानी चहन तोन बेद गुरसके जीुँेकी ने जा गुरो
 साँाब कोल अँेरी कीुँे के बाकी जीुँेकी अँे अँे
 बाजी करदेने के 'नाद-जोत' नाम नाल कोँे परगत हो
 जाँेकी बनन देहान लाँे?

गुरो साँाब ने सभेहाया के ददो तेहँेदी होँे गँे
 जावँे की ताँे बेत चँेतकार होँेके. सन पीहलियाँे कल
 चँेद के नाम दे लँे ल्गँे जाँे. तेहँेदी नाद जोत वी
 परगत हो जाँेकी. गुरानी بهاवँे नाम व्च सभे क्छे अँे
 जानदा है. साँाब ने शड र्चिया जीुँे सारी सनगत नाल
 रल के गाँे: :-

रामकली मल १ जाँे परीह करीा देहारी .. ताँे होँे

१, सोडुही २-२६२ ० सोडुही २: अँेसारा, 309-2 सोडुही आँे
 सकुही दा सदेहानत है के जँे, बी ६०-९६ आँे सोडुही २-१६६
 सँे दलो गुरो नानक दे पँेते व्च सलम हो गया ओह जीव
 मकत हो जावँेगा. ताँे ही ते पँेच पानशाह ने आँे शड कीहा सी :-
 "हे मुरके की कीँेक बात है कोँे प्रदही तीरियाँे .. कँे नानक जन
 "सनीा पीकेहियाँे से पहर गुरीहसन न परीारँे ..
 सोडुही १, सोडुही २-१६०, * सोडुही २-१०६, य सोडुही २-२६६
 सोडुही २-१३१०, ओँे, सोडुही २-३११, ** सोडुही २-१६६ आँेसारा,
 सोडुही २-३१६, Glossary-Tribes & Castes-H.A.Rose-II,

وچہ ماری .. سو سیوک رام پیاری .. جو گر سبدي
بیچاری .. اسو پر جن پر پرہ بہاؤ .. ایہنیس
بھگت کرے دن راتى لاج چھوڈ پر کے گن گاؤے .. ۱
رہاؤ .. دهن واجے انحد گھورا .. من مانیا پر ریس مورا
.. گر پورے سچ سمايا .. گڑ آدی پر کہہ پر پایا .. ۲
سبہ ناد بيد گربانى .. من راتا سارگپانى .. تہ تیرتہ
ورت تپ سارے .. گر ملیا پر نستارے .. ۳ جہ آپ گیا
بھؤ بھاگا .. گر چرنی سیوک لاگا .. گر ستگور بھر
چکایا .. کہ نانک سبدي ملایا .. ۱۰ ۴

اس دے باوجود اک جوگی سر اڑائی ہی جا رہا سی
اکھے جی گرسٹ وچ رہ کے ناد-جوت کوے پرگٹ ہو
سکدی ہے۔ گورو صاحب نے انوں بہت پریم پوربک
سمجھایا کہ ویکھ بھائی کپڑے لیڑے کھان بھوجن
واسطے توں گرسٹی دے گھر حاضر ہو جاندا ہے۔ پھر
گرسٹ کدھروں ماڑا ہو گیا۔ گرسٹ تاں سگوں
سنیاس نالوں اتم ہو گیا۔ صاحب نے پھر شبد رچیتے
سنگت دی شمولیت نال گایا:-

رامکلی محله ۱ چھادن بھوجن ماگت بھاگے ..
کھدھیا دسٹ جلی دکھ آگے .. گرمت نہی لینی
درمت پت کھوئی .. گرمت بھگت پاوے جن کوئی
.. اجوگی جگت سہج گھر واسے .. ایک درسٹ ایکو
کر دیکھیا بھیکھیا بھائی سبدي ترپتاسے .. رہاؤ .. پنچ
بیل گڈیا دیہہ دھاری .. رام کلا نہی پت ساری ..
دھر توئی گاڈو سر بھار .. لکری بکھر جری منجہ بھار
.. آگر کا سبدي وپچار جوگی .. دکھ سکھ سمع کرنا
سوگ بیوگی .. بھگت نام گر سبدي بیچاری .. استھڑ
کندھ جیے نرنکاری .. ۳ سہج جگوٹا بندھن تے چھوٹا
.. کام کرودھ گر سبدي لوٹا .. من مہ مندرہ پر گر
سرنا .. نانک رام بھگت جن ترنا .. ۱۱ ۴
پر کوئی دھن گورو نانک، واہگورو.. کہہ رہا سی۔

---◆---

نرنکار نال پریت اجیہی ہووے جوہن مچھی دی پانی نال ہے*

گورو صاحب راوی دے کنڈھے بیٹھے سن۔ اک
چھوٹی جہی مچھی پانی وچ چھالان مار رہی سی
کہ بھڑکدی بھڑکدی پانیو باہر ریتے آڈگی۔ گورو
صاحب نے حکم کر کے مچھی واپس پانی وچ سٹا
دتی۔ نال بیٹھے سکھان نوں سمبودھن بندے ہوئے
کیہا کہ نرنکار ساڈے تے ایسی بخشش کرے کہ
ساڈی اکال پرکھ نال اجیہی پریت ہو جائے جوہن
مچھی دی پانی نال ہے۔ جے نرنکار نوں یاد ناں
کریئے تے اوسے پل ساڈی موت ہووے۔ گورو صاحب
نے ہور کیہا کہ ویکھو ناں مایا دھاری بندہ مایہ توں
وچھڑکے کوے مر مر جاندا ہے اجیہی پریت ساڈی
رہ نال کیو نہی بن پاؤدی؟

صاحب راوی کنڈھے ہی شتر وع ہو گئے۔ اچی سر وچ تے
شبد رچیا:

سورٹھ محله ۱ جیو مینا بن پانیئے تیو ساکت مرے
پیاس .. تیو پر بن مریئے رے منا جو برتھا جاوے
ساسن .. ۱ من رے رام نام جس لے ئی .. بن گر ایہہ رسن
کیو لہو گڑ میلے ہر دیئے .. رہاؤ .. سننت جنا مل
سنگتی گرمکھ تیرتھ ہوئی .. اٹھسٹھ تیرتھ مجنا گر
درس پر اپت ہوئی .. ۲ جیو جوگی جت باہرا تپ ناہی
ست سنتو کھ .. تیو ناے بن دیہری جم مارے انتر
دوکھ .. ۳ ساقط پریم ن پائیے پر پائیے ستگور
بھائی .. سکھ دکھ داتا گڑ ملے کہ نانک صفت سمائ
.. ۷ ۴

---◆---

"بابا جی اسپن جاندے" میرا من نہی انان گلاں وچ لگدا۔

اک جوگیاں دا شہر دھالو کجھ دنوں کرتا رپور
صاحب رہ رہا سی۔ پہلاں ایہہ ترکٹی تے دھیان وی
لایا کردا ہندا سی۔ گورو صاحب نال اس دی پرانی
جان پچھان سی۔ پر اج کجھ کاہلا پے گیا کہ کھڑے
گورکھ دھندھے وچ میں لگ گیا ہاں: نام! نام! نام!!!
"کہن لگا بابا میرے کول نہی ایہہ عذاب ہندا۔ میں
چلیا۔"

گورو صاحب نے ساری سنگت وچ اس نوں سمجھایا
کہ جدوں اسپن نام چدے ہاں رت تے کوئی احسان
نہی کردے۔ ایہہ تاں پریم دا مارگ آ۔ پھر جوہن ایہہ
بندہ کہہ رہا سی کہ دھیان نہی بچھدا۔ گورو صاحب
نے اپدیش کیتا کہ سچ بارے سوچو آپے دھیان لگ
جائیگا۔ اپنی اصلیت سوچو۔ اپنے انت سمیں بارے
سوچو۔ ویکھو پھر کدھی چھیتی مایہ موہ توں
چھٹکارا ہندا ہے۔ بھائی کرتے دی کھیڈ نوں پچھانو۔
پوئے دے پسرارے نوں پچھانو۔ گورو صاحب دا کجھ
اجیہا سمجھاؤنا ہویا کہ گیانی دھیانی بن نمرتا وچ آ
چکا سی۔ ہنکار چھت گیا۔

گورو صاحب نے دیوان وچ بیٹھی ساری سنگت دی
شمولیت نال شبد گایا:

گوڑی محله ۱ اٹیو کمل بریم بیچار .. امرت دھار
گگن دس دوار .. ترپھوں بیدھیا آپ مرار .. ارے من
میرے بھرمن کیجے .. من مانیئے امرت رسن پیجے
.. رہاؤ .. جنم جیت مرن من مانیا .. آپ موا من من
تے جانیا .. نجر بھئی گھڑ گھرتے جانیا .. ۲ جت ست
تیرتھ مجن نام .. ادھک بتھاڑ کرو قصو کام .. نر
نارائن انترجام .. ۳ آن منو تو پر گھر جاؤ .. قصو
جاچو ناہی کو تھاؤ .. نانک گرمت سہج سماؤ .. ۴

گیانی دھیانی بندے دا ہنکار دور ہو چکا سی۔ اکھاں
وچ ہنچھو۔ کہن لگا بابا بس میں تیرا۔ مار بھاوے
رکھ۔ واہگورو واہگورو!

---◆---

'बाबा सچی सچی दسی तون ربّ ويكهي؟ اوه کيهو جيها ہے؟'

گورو صاحب کرتا رپور وکھے سنن کہ اک دن اک بزرگ ويشنو بھگت جہلم علاقے دے کسے شہرو چل آیا۔ سیواداراں او بھگت کیتی۔ لنگر پانی چھکایا۔ کہن لگا مینوں گورو نانک نال ملاؤ۔ سیواداراں کيہا کہ ہن شام دے دیوان وچ حاضر ی بھرناتے کھل کے گورو صاحب نال گل کرناں۔

دیوان ویلے پھر بھگت حاضر ہویتے کھڑا ہو کے نمسکار کرن تون بعد ارجوئی کرن لگا کہ بابا جی تیری چھیرے ایما ہے کہ تسی ربّ نو ملے ہو۔ میں علاقے وچ پرچلت لگ پگ سارے دھارمک گرتھ پڑے نے ویدان تون لے کے سمرتیاں، پیران آدی اتھو تگ میں سامی مذہبان دے گرتھ قران آدی وی پڑیاں ہاں۔ میرے من وچ ربّ بارے جانن دی اچھا ہے۔ دنیا کہہ رہی ہے کہ بابے نانک نے ربّ ويكھیا ہے کریا کر کے دسو کہ اوه کيهو جيها ہے؟

گورو صاحب نے کيہا کہ بلہار جانا واں اس آتما تون جس نون نرنکار بارے جانن دی ابھلاکھا ہے۔ گورو صاحب نے کيہا کہ بہتی دنیا دھارمک ہون دا ويكھو ويكھی بھیکھ کردی ہے پر کدی پیدا کرن والے بابت سوچدے گھٹ ہی ہن۔

گورو صاحب نے کيہا 'ہاں میں بھاگاں والا ہاں میں سربویاپک اکال پرکھ دے ساکھشات درشن کرداں ہاں۔ مینوں تھادے وچوں وی اس دے درشن ہو رہے نے۔ میں نرگن برہم نون سرگن روپ وچ اوہدی رچنا رانی ویکھدا ہاں۔ اوه بڑا کرپالو ہے۔ اوه ساڈی سندا ہے۔ اوه ساڈیاں ارداساں دا جواب دندا ہے۔ اوه پر تھان براجمان ہے۔ پورے برہمنڈ وچ اس تون سنی کوئی تھان نہی۔ انون تسی ایتھے وی محسوس کر سکدے ہوتے دور بسیئر دیس تے مکے مدینے بغداد وچ وی۔ اوه کجھ اجیہا ہی مالک ہے۔ سچی گل ہے اوہنوں بیان کرناں وی سنبھو نہی۔ اوہدے درشن صرف اوہدی رچنا وچو ہی ہن۔

ساکھشات درشن اوتھے ہونے ہن جتھے بندہ سچ وچ آ گیا ہے۔ ہاں جتھے اوه پرگٹ بندا ہے اوہدی نشانی سچ ہے۔ اوتھے پھر نرنکار دی ایما دا پرواہ چلدا ہے (ساچے سید نیسان) گورو صاحب تے سنگت نے رل کے سبدا گیا:-

سورٹھ محلہ ۱ الکھ اپار اگم اگوچر نہ تسن کال ن کرما .. جات اجات اجونی سمبھو نہ تسن بھاؤن بھرما .. ساچے سچیار وٹھ قربان .. نہ تسن روپ ورن نہی ریکھیا ساچے سبدا نیسان .. رہاؤ .. نہ تسن مات پتا ست بندھپ نہ تسن کام ن ناری .. عقل نرنجن اپر پرہمڑ سگلی جوت تماری .. آ گھٹ گھٹ انتر برہم لکایا گھٹ گھٹ جوت سبائی .. بجر کپاٹ مکے گرمی نرہی تاڑی لائی .. ۳ جنت اپائی کال سر جنتا وسگت جگت سبائی .. ستگور سبو پدارتھ

پاوه چھوہ سبڈ کمائی .. ۴ سوچے بھاڈے ساچ سماوے ورلے سوچاچاری .. تیتے کو پرم تنت ملایا نانک سرن تماری .. ۵

مکدی گل کہ جھڑا بندہ سچ دا دھارنی ہو جاندا ہے انون گھٹ گھٹ وچ نرنکار دے درشن بندے ہن۔

---◆---

بھائی لہنے نے پچھیا "گورو جی امرت ویلے تے انا زور کیو دندے ہو؟"

جواب- ست اودوں مارو جدوں لوہا گرم ہووے۔ اودوں دی گل ہے جدوں گورو صاحب لاپورون واپس کرتا رپور اے سن۔ ہاڑ دا مہینہ سی۔ رات مسان ڈھائی پھراں دی ہندی ہے۔ پھر رات رندی نو ہی گورو صاحب نے بھائی لہنے نوں جگا لیا۔ اشنان کیتا۔ کپڑے پائے تے جچی صاحب دا پاٹھ کرن اپرنت ہور بانیاں پڑھن لگا پئے۔

روز دی طرحاں بھائی لہنے دے من وچ بار بار سوال اٹھ رہے سن کہ کی وجا ہے گورو صاحب منیرے اٹھن نوں کیو زیادہ ترجیح دندے ہن؟ آخر جدوں گورو صاحب ولے ہوئے تاں بھائی لہنے نے سوال کر دتا کہ گورو جی کڈھا وڈا دن بندا ہے تسی منہیر سار ہی کیو اٹھدے ہو؟

ایہہ سوال کرن تے، گورو صاحب نے بھائی لہنے نوں شتاباش دتی پھر دہرایا کہ جو وی من وچ گل اے ضرور پچھیا کر۔

پھر گورو صاحب نے ساری سنگت نوں بھرے دیوان وچ سمجھایا کہ منہیرے اٹھنا نرنکار دے پریمیاں لئی کیو ضروری ہے؟

صاحب نے دسیا کہ منہیرے بھاو پھر رات رندی جدوں اسیں ستے اٹھدے ہاں تاں ساڈے من دیاں ترنگاں بھیاں ہندیاں ہن۔ دن ویلے ساڈا دھیان کئی پاسے کھلدا ہے جس کارن اسیں نرنکار دی ایما ول دھیان نہی دے پاؤدے۔ گورو صاحب نے کيہا کہ بادشاہ اوه بندے ہن جو این وقت تے جوجھدے ہن۔ بھاو اودوں ستے مار دے ہن جدوں لوہا گرم بندے۔ جے تسی نرنکار ول دھیان کرناں تاں منہیر بھاو امرت ویلا سبھ تون اتم۔

سستی لاپنن لئی اشنان ضروری ہے اے پھر صفت صلاح تے اکاگر من ضروری ہے۔

گورو صاحب نے بھرے دیوان وچ پھر شبد گایا:-

سلوک م ۱ صباحی صلاح جنی دھیایا اک من .. سینے پورے ساہ وکھتے اپر لڑ موئے .. دوجے بہتے راہ من کیا متی کھنڈیا .. بہت پئے اسگاہ غوطے کھاہ ن نکلہ .. تیجے مہی گراہ بھکھ تکھا دئ بھوکیا .. کھادھا ہوئی سواہ بھئی کھانے سیو دوستی .. چوتھے آئی اونگھ اکھی میٹ پوار گیا .. بھئی اٹھ رچیون واڈ سے ورا کی پڑ بدھی .. سبھے ویلا وکھت سبھ جے اٹھی بھو ہوئی .. نانک صاحب من وسے سچا ناوٹ

بھائی صاحب نے ترنت جا گورو صاحب نوں دسیا کہ تھڑے تے گویئے اجیہے آ بیٹھے نے اترن دا ناں نہی لے رہے تے اوہ گومت دے پرتیکول گیت گا رہے۔

پھر گورو صاحب دیوان دے ساہمنے منجا ڈھاہ کے بیٹھ گئے۔ سنگت وچوں لوکاں نے اٹھ گورو صاحب ول دوڑنا شروع کر دتا کہ اپنے دکھ تکلیف دا گورو صاحب توں نوارن کروایا جا سکے۔ کیونکہ لوک تاں مڈھلے طور تے گورو صاحب دے درشنان لئی آئے سُن۔ پلاں وچ دیوان وچ پھڑا دپھڑی مچ گئی۔ راسدھاریاں اپنے ساز سامہیہ تے چلے بنے۔

اس تے پھر گورو صاحب نے سنگت نوں سمبودھن کیتا کہ بیتے دیاں گلاں گیتاں رانہی سنا کے گویئے لوکاں نوں جھوٹھ ول پریردے بن۔ نرنکار دے ابھلاکھی گرمکھ پیاریو اوناں گیتاں کتھاواں توں دور رہو جناناں کر کے تھادی بؤمے بھاؤ کام، کرودھ، لوبھ، موہ، ہنکار نوں اتششاہ ملدا ہووے۔ سانوں سادھ سنگت دے چرناں وچ رہنا ہؤگا جے اسیں اپنے دکھ دلدر کٹئے بن تاں۔ ساری سنگت نے صاحب دے نال رل کے ایہہ شبد گا ویا۔

آسا محلہ ۱ گاؤہ گیتے چیت انیتے۔۔ راگ سنائی کھاوہ بیتے۔۔ بن ناوے من جھوٹھ انیتے۔۔ ۱ کہا چلہ من رہہ گھرے۔۔ گرمکھ رام نام ترپتاسے کھوجت پاوہ سہج برے۔۔ ۱ رہاؤ۔۔ کام کرودھ من موہ سریرا۔۔ لب لوبھ اپنکار سو پیرا۔۔ رام نام بن کیو من دھیرا۔۔ ۲ انتر ناوُن ساچ پچھانے۔۔ انتر کی گت گرمکھ جانے۔۔ ساچ سبب بن محل ن پچھانے۔۔ ۳ نرنکار مہ اکاڑ سماوے۔۔ عقل کلا سچ ساچ ٹکاوے۔۔ سو نر گرہ جوں نہی آوے۔۔ ۴ جہاں نام ملے تہ جاؤ۔۔ گر پرسادی کرم کماؤ۔۔ نامے راتا پر گن گاؤ۔۔ ۵ گر سیوا تے آپ پچھاتا۔۔ امرت نام و سیا سکھداتا۔۔ اندن بانی نامے راتا۔۔ ۶ میرا پر بہ لائے تا کو لاگے۔۔ بؤمے مارے سببے جاگے۔۔ ایتھے اوتھے سدا سکھ آگے۔۔ ۷ من چنچل بدھ ناہی جانے۔۔ منمکھ میلا سبب ن پچھانے۔۔ گرمکھ نرمل نام وکھانے۔۔ ۸ پر جیو آگے کری ارداس۔۔ سادھو جن سنگت ہوئی نواس۔۔ کلوکھ دکھ کاٹے پر نام پرگاس۔۔ ۹ کر بیچار ک آچاڑ پراتا۔۔ سنگتور بچنی ایکو جاتا۔۔ نانک رام نام من راتا۔۔ ۱۰ ۷

---◆---

ٹھرکی بندے دی جھاڑ

کرتا رپور صاحب دھرمی بندے اکثر پروار سمیت آ جایا کردے سن۔ روٹی پانی بھانڈیاں دی سیوا وچ بیبیاں دا وڈا حصہ ہندا سی۔ اک ویراں اک بیبی نے کسے بندے دی غلط حرکت دی شکاٹ اپنے پتی کول کیتی۔ گھروالے (پتی) نے جدوں اس ٹھرکی بندے نوں سمجھاؤنا چاہیا تاں اوہ معافی منگن دے بجائے جھگڑا کرن تے طول گیا۔

گل گورو صاحب تک پہنچی۔ گورو صاحب آگے وی اوہ بحث کرن لگ پیا۔ جانی جان گورونے انوں اشارے

ہوئی۔۔ ۱

اس موقعے پھر بھائی لہنے نے وی کجھ سطران کہیاں۔

م ۲ سیئی پورے ساہ جنی پورا پایا۔۔ اٹھی ویپرواہ رہن اکتے رنگ۔۔ درسن روپ اتھاہ ولے پائیہ۔۔ کرم پورے پورا گورو پورا جا کا بول۔۔ نانک پورا جے کرے گھٹے ناہی تول۔۔

جویں بھائی لہنے نے ایہہ بانی کہی گورو صاحب گڈ گڈ ہو اٹھے۔

اپرنت گورو صاحب امرت ویلے دے اشنان دی اہمیت تے وکھیان کر رہے سن کہ بھائی لہنے نے اک سلوک ہور کہہ کے گورو صاحب نوں پرسن کر دتا:

سلوک م ۲ اٹھی پھری اٹھ کھنڈ ناوا کھنڈ سریر۔۔ تنس وچ نو نڈھ نام ایکو بھالہہ گنی گہیڑ۔۔ کرمونتی سالاپیا نانک کر گڑ پیڑ۔۔ چوتھے پھر صباح کے سرتیا اچے چاؤ۔۔ تنا دریاوا سیو دوستی من مکھ سچا ناؤ۔۔ اوتھے امرت وندیئے کرمی ہوئی پساؤ۔۔ کنچن کایا کسئیے ونی چڑے چڑاؤ۔۔ جے ہووے ندر صراف کی بہڑن پائی تاؤ۔۔ سستی پھری سست بھلا بہیئے پڑیا پائس۔۔ اوتھے پاپ پُن بیچارینے کوڑے گھٹے راس۔۔ اوتھے کھوٹے سٹیئے کھرے کیچہہ ساباس۔۔ بولن پھادل نانکا دکھ سکھ خسمے پائس۔۔

ست کرتار، ستنام، واہگورو واہگورو دی گونج نال بیلا جھوم اٹھیا سی۔

---◆---

جدوں کرتا رپور دے تھڑے تے گونیاں نے قبضہ کر لیا

کرتا رپور انج تاں ہر ویلے لوکاں دی بھیڑ بندی سی پر مسیا، پنیاتے سنگراند والے دن رونقار ہزاراں وچ ہو جاندیاں سن۔ اک دن پنیا دے موقع دیوان سچے ہوئے سن کہ راس دھاریاں جہے گونیاں دا اک جتھا پچھوں ہی گوند گند کے دیوان وچ حاضر ہویا۔ جتھے دے مکھی نے بھائی لہنے نوں بینتی کیتی کہ اسنوں وی تھڑے (سٹیج) تے ٹائم دتا جاوے۔ بھائی لہنے نے کہا کہ اسیں اتھے صرف اک نرنکار رب دی استت کردے ہاں ہور گلاں اتھے پروان نہی بن۔ پر مکھی نے بہت ہی پیاری ہیک لاکے اک دو سطران جویں سنائیاں تاں بھائی لہنے نوں اتناں دے جتھے نوں کیرتن دی اجازت دے دتی۔

راس دھاریاں نے پہلاں تاں تھوڑا سماں رب دی استت وچ لایا تے ترنت بعد کسے اکھوتی سوربیر دی مقامی وار سناؤنی شروع کر دتی۔ اس توں بعد اوہ سدھا ہی عشق مشوقی دے قصے تے آگئے۔ بھائی لہنے نے جویں اتناں نوں ٹوکیا تے تھڑے توں تھلے اترن دا حکم کیتا تاں سرتوتیاں وچوں کجھنے بھائی صاحب نوں ٹوک دتا کہ اتناں نوں گاؤن دتا جاوے۔ کیونکہ بھیڑ وچ ہر پرکار دے لوک سن۔

نال کیہا بندیا تینوں اپنے گھر دی کوئی خبر ہے توں بیگانے بنیریاں تھانسی جھاتیاں ماردا اے۔ اس توں پہلاں کہ اس دا پاچ وچ سنگت دے کھلے اوہ گورو صاحب دے پیری پے گیاتے اگے توں اجیہا گناہ کرن دی طوبی کیتی۔

اس پرتھائی وی گورو صاحب نے پھر شبد رچیاتے ساری سنگت نوں نال لے کے اچی سر وچ گایا:

سورٹھ محلہ پنچپدے .. اپنا گھڑ موست راکھن ساکہ کی پر گھڑ جوہن لاگا .. گھڑ ڈر راکھہ جے رس چاکھہ جو گرمکھ سیوک لاگا .. ۱ من رے سمجھ کون مت لاگا .. نام و سار ان رس لوبھانے پھر پچھتاہ ابھاگا .. رباؤ .. آوت کو ہرکھ جات کو رووہ ایہہ دکھ سکھ نالے لاگا .. آئے دکھ سکھ بھوگ بھوگا وے گرمکھ سو انراگا .. ۲ پرس اوپر اوڑ کیا کہئے جن پیا سو تریپتاگا .. مایہ موپت جن ایہہ رس کھویا جا ساقط درمت لاگا .. ۳ من کا جیو پونپت دیہی دیہی مہ دیو سماگا .. جے تو دیہت پر رس گائی من تریپتے پر لو لاگا .. ۴ سادھسنگت مہ پرس پائے گر ملیئے جم بھو بھاگا .. نانک رام نام جپ گرمکھ پر پائے مستک بھاگا .. ۱۰ ۵

اوتھے پھر ہر کسے نے من ہی من وچ قسم کھا دھی کہ ان رس چھڈ کے سبھ پرس دا سواد چکھانگے۔ واہگورو ساڈے سبھتے کرپا کرن نام وچ رس اونا شرو ہوئے من لگے۔

---◆---

بابا جی دکھ کھڑا نہی چھڈ رہا کوئی اپاء دسیو

کرتا ریور وکھے جدوں گورو صاحب براجمان سن تاں اک بندہ دیوان وچ حاضر ہو کے گورو صاحب اگے فریادی ہویا۔ اس نے اپنے دکھاں دی لمی لڑی دسی۔ کہن لگا گورو صاحب کوئی اپاء دسو۔ براہمن دے دسے میں سارے اپاء کر مارے، پر دکھ میرا کھڑا نہی چھڈدے۔

گورو صاحب نے دیوان وچ ساری سنگت نوں سمجھایا کہ جہڑا نام دے لڑ لگ جائے اوہ دے دکھ دلدر کئے جاندے۔ نال ہی انان سمجھایا کہ اسیں اپنی قسمت دھروں ہی لکھوا کے اؤدے ہاں۔ دکھ تکلیفاں جاں سکھ ساڈے جیون وچ اؤنے ہی اؤنے۔ پر جے تسسی نام دے لڑھ لگوگے تاں تھانوں دکھ پوپیگا ہی نہی۔ دنیاں دی نظر وچ تسسی دکھ پارے پوووگے پر تھادی انتر آتما چڑھدی کلھا وچ پویگی۔ کیونکہ دکھ سکھ اک طرحاں نال من دی اوستھا بندے ہن۔ جدوں تسسی گھٹ گھٹ نرنکار دی جوت ویکھوگے تاں دکھ دی تھان تھانوں انند دا ابھاس پووے گا۔ گربانی جاں نام دے لڑھ لگیان تھانوں چڑھدی کلھا والی اوستھا حاصل پویگی۔

انت وچ گورو صاحب نے پھر اوہ شبد سنگت وچ گایا جہڑا انان نے متھرا دے براہمنان نوں سنایا سی۔:

سورٹھ محلہ ۱ سرب جیا سر لیکھ دھراہو بڑ لیکھے نہی کوئی جیو .. آپ الیکھ قدرت کر دیکھے حکم چلائے سوئی جیو .. ۱ من رے رام جیہ سکھ ہوئی .. ایہنیں گر کے چرن سریوہ ہر داتا بھگتا سوئی .. رباؤ .. جو انتر سو باہر دیکھہ اوڑ ن دوجا کوئی جیو .. گرمکھ ایک درسٹ کر دیکھہ گھٹ گھٹ جوت سموئی جیو .. ۲ چلتو ٹھاک رکھہ گھر اپنے گر ملیئے ایہہ مت ہوئی جیو .. دیکھہ ادرست ربو بس مادی دکھ بسرے سکھ ہوئی جیو .. ۳ پیوہہ پیوہہ پرم سکھ پائے نج گھر واسا ہوئی جیو .. جنم مرن بھو بھنجن گائیہ پرنپ جنم ن ہوئی جیو .. ۴ ت نرنجن جوت سبائی سوہن بھیدن کوئی جیو .. اپرمپر پاربرپم پر میسر نانک گڑ ملیا سوئی جیو .. ۵ ۱۱

---◆---

جدوں ٹھگ کرتا ریور آترے

اتر پردیس علاقے دی ٹھگی اتھاس وچ مشہور گئی گئی ہے۔ مغل حکومت ویلے ایہہ زوراں تے سسی انگریزاں دے راج تک ایہہ پرچلت رہی ہے۔ انگریزاں نے بڑی سختی نال ٹھگی دا دھندا بند کروایا سی۔ ایہہ جنڈلیاں دیاں جنڈلیاں بنا کے بنارس آدی علاقے توں نکلدے تے سارے ہندوستان وچ وکھ وکھ روپ بنا کے پھردے تے جرم کردے سن۔ ٹھگی نوں انجام دین واسطے ایہہ اکثر بندے نوں دھتورے نال بے ہوش کردے تے ضرورت پین دے قتل وی کر دیا کردے سن۔

شر دھالواں دے سنگ دے نال نال پچھدی پچھاندی اجیہے ہی بنارسسی ٹھگاں دی اک جنڈلی کرتا ریور وی آگئی۔ عموماً ایہہ ونجاریاں دے روپ وچ پھردے ہندے سن، پر اج ایہہ سادھو مہاتما بنے ہوئے سن۔ متھے تے لال ٹکے لائے ہوئے، گلاں وچ تلسی دیاں مالان، ہتھاں وچ سمرنیاں، تیڑی دھوتیاں پائیاں، مہین مل-مل دے قمیض (چڑپوتیاں)، موڈھیان تے سفید چادرے سٹے ہوئے، کچھاں بیٹھ لین لئی انگریزی دے اکھر ٹی ورگے آسن، ہتھاں وچ لاٹھیاں (لسٹکان)۔

جدوں سیوادار اوہناں دی جان پچھان بابت کوئی اجیہا سوال کرن جس توں انان دی اصلیت تنگی ہونی پووے تاں جواب وچ بس 'رام' 'رام' کہی جان۔ انج سادھواں والی بولی بولن۔

بھائی لہنے نے گورو صاحب نوں جا دسیا کہ کچھ اس پرکار دے ویشنو بھگت آئے۔ گورو صاحب نے سارا ہندوستان گاپیا ہویا سی انان نوں سندے سار شک پیا تے انان بھائی لہنے ہناں نوں سچیت کر دتا۔ گورو صاحب پھر آپ انان نوں ملن گئے۔ گل بات شرو ہوئی تاں گورو صاحب نے واقفیت پچھی تاں اوہ تھڑک گئے۔ اوہ گورو صاحب دیاں صفتاں کری جان۔ جہڑے سنگ نال آئے سن گورو صاحب نے اوہناں کولو پچھیا کہ تسسی اس ٹولی نوں جاندے ہو۔ سکھاں نے صاف انکار کر دتا کہ ایہہ ساڈے کولوں

پچھ رہے سن کہ کتھے جا رہے ہو اسپیں جدوں دسیا
تاں ایہہ ساڈے نال ہو ترے۔
گورو صاحب نے بھائی لہنے پراں نوں حکم کر دتا کہ
اناں نوں کجھ نہی کہنا۔ لنگر پانی چھکاؤ۔ رات سون
وی دینا۔

دیوان وچ پھر گورو صاحب نے اوناں نوں سمبودھن
ہو کے جدوں شبید بولیا تاں اوناں دیاں اکھاں کھل
گئیاں کہ اج تاں برے پھسے۔ گورو صاحب نال پوری
سنگت ایہہ شبید بول رہی سی :-

دھناسری محلہ ۱ چوڑ صلاحے چیتن بھیجے۔۔ جے
بدی کرے تا تسون چھیجے۔۔ چور کی حاما بھرے ن
کوئی۔۔ چوڑ کیا چنگا کیو ہوئی۔۔ اسن من اندھے کتے
کوڑیاں۔۔ بن بولے بوجھیئے سچیاں۔۔ ارباؤ۔۔ چوڑ
سوالیو چوڑ سیانا۔۔ کھوٹے کا مل ایکو دگانا۔۔ جے
ساتھ رکھیئے دیجے رلائی۔۔ جا پرکھیئے کھوٹا ہوئی
جائ۔۔ ۲ جیسا کرے سو تیسا پاوے۔۔ آپ بیج آپے
ہی کھاوے۔۔ جے وڈیاں آپے کھائی۔۔ چہی سرت
تیہے راہ جائ۔۔ ۳ جے سو کوڑیا کوڑ کباڑ۔۔ بھاوے
سبھ اکھو سنسار۔۔ تده بھاوے ادھی پرواں۔۔ نانک
جانے جاں سجاں۔۔ ۴ ۴ ۶

ٹھگاں واسطے اتھے بیٹھنا مشکل ہو رہا سی۔ پر کسے
نوں پتہ چل چکا سی کہ ایہہ چور-اچکے-ڈاکوئے۔
سنگت دی گنتی وی چوکھی سی۔

آخر چوراں نے آپے دہائی دے دتی کہ بابا جی اسپیں
ٹھگ ہاں۔ سانوں معاف کر دیو۔ اوناں کیہا جی اگے
توں ایہہ دھندا چھڈدے ہاں۔ گورو صاحب نے کیہا
کہ معافی کاہدی تساں کہڑا اس کم توں ہٹ جانا
ہے۔ تسی رات گزاروے بس چلے بنو۔

اوناں بار بار اس کم توں طوبی کیتی تے بینتی کیتی
کہ ساڈے تے وی کرپا کرو تے نام دی دات بخشو۔
سانوں وی باقیان واگو اپنے چرناں نال لاؤ۔ ترس کرو۔
سنگت سمجھدی سی کہ سویر ہندیاں چلے جانگے پر
اوہ سکھی درڑھ کرن لئی اتھے ہی ٹھہر گئے۔ بولی
ہولی اک اک دو دو کر کے چلے گئے۔

کیہا جاندا ہے کہ اوہناں سچ مچ سکھی دھارن کر
لئی۔

---◆---

**تیرتھ یاترا کرن نال مکتی نہی ملدی

گنگا جا رہا جدوں ہزاراں یاترواں دا سنگ کرتارپور آ
رکھا، "بابا جی ساڈے نال چلو"

جیٹھ مہینے دے آخری دن سن۔ ہندو جنتری مطابق
جیٹھ سدی دسوی نوں پردوار گنگا وکھے بڑا بھاری
میلہ گنگا دسہرا لگ رہا سی کیونکہ ایتکان دسہرا
بدھوار نوں پے رہا سی۔ بدھوار دے دسہرے دا
برہامناں انوسار وڈا مہاتم ہندا ہے۔ اکھے اس دن پین
دان تے اسنان کیتیاں ۱۰ جنماں دے پاپ لہہ جاندے
نہ۔

سیالکوٹ دے پہاڑ پاسے دے پنڈاں دا اک وڈا سنگ
تیریا جس وچ ہزاراں جی سن۔ ہر قسم دا آواجائی دے
سادھن نال سن۔ گھوڑے، کھوتے، ٹانگے، پشوو گڈے
آدی تے سامان تے بزرگ سوار سن۔ صرف ایناں ہی
نہی وجنتریاں سمیت نال بھجن منڈلیاں وی سن۔

اس سنگ نے تہہ کیتا سی کہ دوسری رات نارووال
دے لاگے بابے نانک دی دھرم سالا وچ رہنا ہے۔ اناں
نوں بابے بارے پوری جانکاری سی کہ کرتارپور رہن تے
لنگر پانی دا پورا انتظام ہے۔

ایہناں دے آگواں نے سوچیا کہ بابے نانک نوں نال ہی
لے چلانگے۔

لوڈھے ویلے ہی سنگ کرتارپور پہنچ گیا۔ تھوڑا پانی
دھانی پی کے کجھ چر آرام کرن اپرنت سنگیاں نے
دیوان لا لیا۔ جوان منڈے کھنڈے کیرتینیئے سن۔ بڑے
جوشو کھروش نال اوہ پئے بھیٹاں گاؤں تے مائی گنگا
دی اپما دے گیت گاؤں۔

گورو صاحب واسطے تاں ایہہ سنہری موقع سی۔
تیرتھ یاترا دے کھنڈن بارے تاں اوہ انیکاں تھاواں تے
وکھیاں دے چکے سن۔ گورو صاحب نے وی اس دیوان
وچ واری لے لئی۔

سبھ توں پہلاں گورو صاحب نے سنگیاں نوں لکھ
لکھ پر نام کیتا جاناں دے من وچ شدھ بھاونا سی تے
جو کلیان خاطر گنگا جا رہے سن۔

اپرنت وجنتریاں سمیت گورو صاحب نے شبید گایا
جس وچ سکھ سنگت دی وی شمولیت سی:-

دھناسری محلہ اچھنت سنگور پرساد۔۔

تیرتھ ناوں جاؤ تیرتھ نام ہے۔۔ تیرتھ سید بیچار ک
انتر گیاں ہے۔۔ گر گیاں ساچا تھان تیرتھ دس پر
سدا دساہرا۔۔ ہوا نام ہر کا سدا جاچو دیہ پرہہ
دھرنیدھرا۔۔ سنسار روگی نام دارو میل لاگے سچ بنا
۔۔ گر واگ نرمل سدا چانن نت ساچ تیرتھ مچنا۔۔ ۱
ساچ ن لاگے میل کیا مل دھوئی۔۔ گنہ ہاڑ پروئی کس
کو روئی۔۔ ویچار مارے ترے تارے الٹی جون ن آوئے
۔۔ آپ پارس پر م دھینی ساچ ساچے بھاوئے۔۔ آنند
اندن پرکھ ساچا دوکھ کلوکھ پرہے۔۔ سچ نام پایا
گر دکھایا میل ناہی سچ منے۔۔ ۲ سنگت میت ملاپ
پورا ناوے۔۔ گاؤے گاؤنہاڑ سید سہاونو۔۔ سالہ
ساچے من سنگور پین دان دئیا متے۔۔ پر سنگ بھاوے
سہچ ناوے بینی ت سنگم ست سطل۔۔ ارادھ
ایکنکاڑ ساچا نت دیئے چڑے سوایا۔۔ گت سنگ میتا
سنتسنگت کر ندر میل ملایا۔۔ ۳ کہن کہے سبھ
کوئی کیوڈ آکھیئے۔۔ ہوا مورکھ نیچ اجاں سمجھا
ساکھیئے۔۔ سچ گر کی ساکھی امرت بھاکھی تہ
من مانیا میرا۔۔ کوچ کرہ اوہ بکھ لادے سید سچے
گر میرا۔۔ اکھن توٹن بھگت بھنڈاری بھہر پر رہیا
سوئی۔۔ نانک ساچ کہے بینتی من مانجے سچ
سوئی۔۔ ۴ ۱

بهاؤ پہلا اک اوکار دا سدھانت دسیاتے پھر نام دا سدھانت دسّ کے سنگ نوں جانو کروایا کہ بے شکّ سیر سپاٹا کر اؤ۔ انج گنگا ناؤن نال پاپ نہی مٹدے۔ پاپ مٹدے صرف رام نام نال۔

گورو صاحب دے اس وکھیاں تے کیرتن نال جادو ورگا اثر پیا۔ اوہ سارے لوک جو صرف کلیان واسطے گنگا جا رہے سن اوناں نے اگے جان توں نانہہ کر دتی۔ گورو صاحب نے اوناں نوں سمجھایا کہ ہن تنسی گھروں گنگا جانا سوچ کے ائے ہو ہن تنسی سارے گنگا جاؤ۔ پھر کجھ لوک کرتا رپوروں پرط گئے تے باقی دا سنگ گنگا گیا۔ لکھاریاں لکھیا ہے کہ اودوں پھر سنگی دو نعرے مار رہے سن۔

جے گنگا ماتا دی۔ جے بابے نانک دی۔

اجیہے ہی کسے ہور موقعے تے گورو صاحب نے بیٹھ ششوبھت شبد رچیا**:

کیر کیری چھیڑی کؤآ مل مل نائی .. منّ تّن میلا اوگنی چنچ بھری گندھی آئی .. سرورّ نہیں ن جانیا کاک کپنکھی سنگ .. ساقط سیو ایسی پریت ہے بوجھہ گیانی رنگ .. سنت سبھا جیکاڑ کر گر مکھ کرم کماؤ .. نرمل ناؤن نانکا گڑ تیرتھ دریاؤ ..۱۰

---◆---

میں ملاوٹی چیز کیو لوان؟ آآ

کرتا رپور بابا رہ رہا سی۔ علاقے وچ بابے دے کوتکاب بابت بہت گوگا اٹھیا سی۔ ہر پاسے بابا نانک، بابا نانک ہو رہا سی۔ اک دن علاقے دے کجھ موہنتر بندے کرتا رپور آ گئے۔ پچھن لگے کہ بابا توں کہڑے فرقے نال سیندھ رکھدے؟ ناں توں مسلمان لگدے ناں توں ہندو، ناں جوگی ناں سنیاسی۔ بابا اک پاسے ہو جا بھاوے جہڑے مرضی فرقے نال ہو۔

گورو صاحب نے کیہا تنسی آپے دسّ رہے سی کہ قاضی جس نے انصاف دینا ہندا ہے اوہ وی جھوٹھ بول جاندا ہے۔ دوسرے پاسے براہمنان نوں ویکھ لؤ بڑے نہاؤدے دھوندے ہن تے دھرم دے ناں تے جی ہتیا کراؤدے نے کہ جی بلی دے رہے ہاں۔ تیجا جوگیاں دا وی تنسی جاندے ہو کملے ہوئے پھر دے۔

تنسی جاندے ہو کھوٹا سک کہسے کم دا نہی ہندا تے جے اوبو چاندی ہووے تاں تنسی کھرا کھرا کے انوں لین دوڑدے ہو۔ سو مینوں کیو کہندے ہو کہ کھوٹا بن جا۔ جدو کہ سانوں سبھ نوں پتہ ہے کہ ربّ دی کچھری وچ ساڈے کماں دا لیکھا جوکھا ہونا ہے۔ اس کاغذ روپی سریرتے جہڑے لیکھ اسیں لکھ رہے ہاں ایہہ چھپے نہی رہنے۔

اس اپرنٹ گورو صاحب نے دھناسری وچ شبد گا ویا۔ ساری سنگت نے نال ساتھ دتا:-

دھناسری محلہ ۱ کایا کاکڈ منّ پروانا .. سر کے لیکھ ن پڑے ایانا .. درگہ گھڑیئہ تینے لیکھ .. کھوٹا کام ن اوے ویکھ .. انانک جے وچ رپا ہوئی .. کھرا کھرا

آکھے سبھ کوئی .. ارباؤ .. کادی کوڑ بول ملّ کھائی .. براہمن ناوے جیا گھائی .. جوگی جگت ن جانے اندھ .. تینے اوجاڑے کا بندھ .. ۲ سو جوگی جو جگت پچھانے .. گر پرسادی ایکو جانے .. قاضی سو جو الٹی کرے .. گر پرسادی جیوٹ مرے .. سو براہمن جو برہم بیچارے .. آپ ترے سگلے کل تارے .. ۳ دانس بند سوئی دل دھووے .. مسلمان سوئی ملّ کھووے .. پڑیا بوجھے سو پرواں .. جس سِ درگہ کا نیساں .. ۴ ۵ ۶ ۷

---◆---

اصلی گورو دی پچھان؟

جہڑا تھانوں سچ دے درشن کرا دیوے۔ موت دا احساس کروا دئے۔

کرتا رپور وکھے دیوان لگا ہویا سی کہ اک جگیا سو اٹھیاتے گورو صاحب اگے بینتی کرن لگا کہ گورو جی تنسی سنگورو جاں گورو دی اہمیت تے بہت زور دندے ہو، کہ گورو دے درتے گیا مکنی ہو جاندی ہے۔ پر بابا جی گورو تاں ہر کسے دا پیگا۔ جوگیاں دے وی استاد جاں گورو ہندے ہن۔ برہمچاریاں دے وی، فقیراں دے وی، براہمنان دے وی، مطلب جس جس وی بھیکھ سادھو پیگے نے پر تھان گورو تاں ہے ہی۔ ہورتے ہور بھلواناں دے وی گورو ہندے نے۔ ودیارتھیان دے وی گورو ہندے نے۔ ہورتے ہور چوراں ٹھگان دے وی اگوں گورو ہندے نے۔

پھر بابا جی تنسی کہڑے گورو دی گل کردے ہو جسدے درتے گیا بندہ مکت ہو جاندا ہے؟

گورو صاحب نے سمجھایا کہ سچا گورو جاں سنگورو تھادے اگیوں جھوٹھ دا پڑا ہٹا دندا ہے۔ تھانوں تھادے موت دا احساس دعا دندا ہے۔ دنیاوی استاد تھانوں سکھیا دندے وقت اپنا مائک فائدہ ویکھدا ہے۔ اوہ تھانوں کدی خوش وی کردا ہے تاں کہ تنسی اس نال جڑے رہو۔ سنگورو تھادے ہؤم تے چوٹ کردا ہے۔ سنگورو دے درتے گیا تھادے دبدھا مکّ جاندی ہے۔

ساری سنگت نے گورو صاحب دے نال ایہہ سبب گایا:-

گوڑی محلہ ۱ سنگور ملے سو مرن دکھائے .. مرن رہن رسن انتر بھائے .. گرب نوار گگن پڑ پائے .. ۱ مرن لکھائی ائے نہی رہنا .. ہر جپ جاپ رہن پر سرنا .. ۱ رباؤ .. سنگور ملے ت دبدھا بھائے .. کمل بگاس منّ ہر پر بہ لاکے .. جیوٹ مرے مہارس آگے .. ۲ سنگور ملیئے سچ سنجم سوچا .. گر کی پوڑی اوچو اوچا ..

سوڈھی ۲-۳۷۲، سوڈھی ۲-۳۷۵، پکھوکے آ 370-2 سوڈھی * سوڈھی ۲-۳۸۸، آجے رندھاوے والی گوشٹ وی دیکھو، سوڈھی ۲-۳۹۸، ی ۲-۳۹۱، سوڈھی ۲-۳۹۱، سوڈھی ۲-۳۹۵، سوڈھی ۲-۴۰۳، ** سوڈھی ۲-۴۰۶، پکھوکے 401، N سوڈھی ۲-401، آجے کھوجیاں لئی جیئہ سدی ۱۰وی کہڑے سال وچ بدھوارا آئی اس توں سانوں سال دا وی پتہ لگ سکدا ہے۔ سانوں خود ل تاں سوڈھی ۲-411، 412 دے آس پاس دا کیلنڈر (پاچانگ) نہی مل پابا۔

गुड़ी चिती महल १ اور پنج ہم ایک جنا کیوراکھو
 گھر باڑ منا .. مارہ لوٹہ نیت نیت قصو آگے کری پکار
 جنا .. اسری رام نامہ اجڑ منا .. آگے جم دل بکھم گھنا
 .. ا رہاؤ .. اسار مڑولی راکھے دوارا بھیتر بیٹھی سا
 دھنا .. امرت کیل کرے نت کامن اور لٹین سو پنج
 جنا .. ۲ ڈھاہ مڑولی لوٹیا دیہرا سا دهن پکڑی ایک
 جنا .. جم ڈندا گل سنگل پڑیا بھاگ گئے سے پنج جنا
 .. ۳ کامن لوڑے سوٹنا رپا متر لڑین سو کھادھاتا ..
 نانک پاپ کرے تن کارن جاسی جمپر بادھاتا ..
 ۱۴ ۲ ۴

---◆---

بھائی لہنا پچھدے، "گورو جی بندے دے دکھاں دا کی کارن؟" و

کیونکہ گورو صاحب نے بھائی لہنے نوں بار بار تاکید
 کیتی ہوئی سی کہ جو وی تیرے مں وچ سوال
 اٹھدے بنان جھک پچھیا کر۔ بھائی لہنے پھر
 دیوان وچ وی سوال پچھنے۔ اک دن پھر سیالکوٹ
 توں اک کھتری آیا۔ روروکے اپنے دکھڑے گورو صاحب
 آگے پھول رہا سی کہ 'میں سماج وچ ککھوں پولا ہو
 گیا وان۔ میرا سارا کاروبار برباد ہو گیا ہے۔ بابا جی
 میرا تاں جی کر دا کھدکشی کر لوں۔'

گورو صاحب نے اس سوداگر نوں اپدیش دتا کہ نام
 دے لڑ لگو، سچ وچ آ جاؤ تہاڈیا تکلیفاں کت
 جانگیان۔

سوداگر نے اپنے کجھ اجیہے دکھڑے روئے کہ بھائی
 لہنے دی اس نال ہمدردی ہو گئی۔ بھائی صاحب نے
 پھر سوال کر دتا کہ گورو جی ساڈا مالک اکال پرکھ
 جیواں نوں اپنے دکھ کیو دندا ہے؟

گورو صاحب نے پھر وستھار نال سمجھایا کہ اسیں
 اپنا بیجیا آپے وڈھدے ہاں۔ گورو صاحب نے اس
 سوداگر نوں کہیا کہ تیرے تے کدوں توں دکھاں نے
 گھیرا پایا ہویا ہے۔ اس دسیا کہ بابا جی کڑی دا ویاہ
 کیتا سی اس توں بعد کاروبار پیٹھاں ہی پیٹھاں چلا
 گیا۔

گورو صاحب نے بھائی لہنے نوں سمبودھن ہو کے
 کہیا کہ پرکھا ایہہ گواہ تیرے ساہمنے ہے۔ بندہ جدوں
 بؤمے وچ آ کے اپنا ٹوہر بناؤن خاطر اجیہے کم کردا ہے
 تاں پھر انوں نتیجے وی بھگتے پیندے ہن۔ اس بندے
 نے دھی دے ویاہ تے وتوں باہرا خرچہ کیتا۔ اپنی راس-
 پوجی لاؤنی تاں کتے، اس نے قرضہ وی چک لیا۔ پر
 کاروبار وچ آمدن مریدا انوسار آؤدی ہے۔ اس نے وٹ
 دا ساوانین سارا وگاڑ دتا۔ پھر گھاٹے تاں پینے ہی سن۔
 خرچہ کرن لگیا اس نے اپنی آمدن نہی ویکھی۔

سوداگر کہن لگا جی کڑم زیادہ امیر بندے سی۔
 گورو صاحب نے پھر ویاکھیا کیتی کہ ویکھو اتھے
 پھر ایہدی بؤمے آگے آئی۔ اس نے اپنے دائرے وچوں باہر
 جا کے رستا کیتا۔ اپنے آپ نوں امیر ہون دا وکھاوا کیتے
 تے جلوہ کیتے۔ بھاؤ اپنے آپ نال تے سماج نال وڈا
 جھوٹھ بولیا۔

---◆---

جدوں سکھ گورو صاحب لئی جوڑا کپڑے لے کے آیا

اک ویراں جدوں گورو صاحب کرتا رپور وکھے براجے
 ہوئے سن تاں اک سکھ گورو صاحب لئی کالے رنگ
 دے بہت ہی مہین مہین کپڑیاں دے جوڑے سواں
 کے لیا یا۔ نال ہی عطر پھلیل دیاں شیشیاں، مٹھائیاں
 دے کجے آتے سسکے میویاں دی ٹوکری لیا گورو
 صاحب دے ارین کیتی۔ بہت ہی ادھینگی نال بینتی
 کیتی کہ گورو صاحب مینوں بہت چاہ آجے تسی
 میرا بھیٹ کیتا جوڑا پہنو تاں۔ ماتا سلکھنی نے وی
 زور پا دتا کہ صاحب تسی ایہہ جوڑا ضرور پہنو۔

اخیر گورو صاحب نے جوڑا پہن لیا تے باقی وستواں
 بھنڈاری دے حوالے کر دتیاں۔ اوتھے ہر کسے نے سلاپیا
 کہ گورو صاحب نوے کپڑیاں وچ تسی بہت چنگے لگ
 رہے ہو۔

اج پھر دیوان وچ گورو صاحب نے قعیاں بھاؤ س-ریر
 دی اصلیت تے ہی شبد بول دتا۔

گुड़ी چिती महल १ امرت काया रीपे सकेहली बाजी
 ایہہ سنسارو .. لب لوبھ مچ کوڑ کماوہ بہت اٹھاوہ
 بہارو .. توں کا یا مے رلدی دیکھی (پورا شبد دیکھو
 صفحہ نیننن لنکا ساکھی)

ہے میرے س-ریر! اپنے آپ ل امر جان کے سکھ مانن
 وچ ہی لگا رہندا ہے، تینوں ایہہ احساس نہیں کہ
 ایہہ جگت اک کھید ہے .. ہے میری چندے! میری
 سکھیا دھیان نال سن .. سبھ کہن لگ پئے دھن ہے
 بابا نانک جس نے ساڈیاں اکھاں کھولہ دتیاں۔ ایہہ
 تاں وڈی سچائی ہے کہ ایہہ س-ریر اک دن سواہ ہو
 جانا ہے۔

قعیاں تے وکھیاں اگلے دن وی جاری رہا**

پھر اگلے دن وی گورو صاحب نے بؤمے وچ جکڑی اس
 کا یا تے وکھیاں جاری رکھیا تے سمجھایا کہ کوے ایہہ
 س-ریر کام، کرودھ، لوبھ، موہ، اپنکار دے چکر وچ پے
 کے لٹیدا رہدا ہے۔ جیو بھلیا پیا کہ اک دن اس ماڑی
 نوں اگلیاں ڈھاہ دینا "ڈھاہ مڑولی لوٹیا دیہرا سا
 دهن پکڑی ایک جنا .." مطلب کہ بندیا مایہ موہ وچ
 اینا ناں ڈبارہ۔

صاحب نے شبد کہیا جس نوں ساری سنگت نے نال
 رل گایا:-

سو ایہہ سداگر رجا وچ نہی سی چلیا۔ رجا توں باہرا ہو گیا۔ اس نے صرف اپنے واسطے ہی مشکلاں نہی پیدا کیتیاں اس دے کارنامے کر کے دھی وی دکھی ہے۔

مکدی گل بندے دے دکھاں دی جڑھ اوہدی ہؤے ہی ہے۔ کتے اوہ کام دی وجہ کر کے دکھ پا رہا بندے، کتے ہنکار دے کر کے، کتے موہ کر کے، کدی کروہہ کر کے۔ بھاؤ بندہ جے سچ بھاؤ رجا وچ چلیگا تاں اوہوں دکھ دلدر نہی گھیرنگے۔ 'سچ سبھنا ہوی دارو پاپ کڈھے دھوی'۔

پھر گورو صاحب نے چینی گوڑی وچ بانی گائی:-
گوڑی چیتی محلہ ۱ اوکھدھ منتر مول من ایکے جے کر درڑ چت کیجے رے۔ جنم جنم کے پاپ کرم کے کائنہارا لیجے رے۔ ۱ من ایکو صاحب بھائی رے۔ تیرے تین گنا سنسار سماویہ الکھن لکھنا جائی رے۔ ۱ رہاؤ۔ سکر کھنڈ مایہ تن میٹھی ہم تو پند اچائی رے۔ رات انیری سوجھیس ناہی لچ ٹوکس موسیٰ بھائی رے۔ ۲ منمکھ کرہ تیتا دکھ لاگے گرمکھ ملے وڈائی رے۔ جو تن کیا سوئی ہوا کرٹ ن میٹیا جائی رے۔ ۳ سبھر بھرے ن ہووہ اونے جورائے رنگ لائی رے۔ تن کی پنک ہووے جے نانک تو موڑا کچھ پائی رے۔ ۴ ۴ ۱۶

دیوان وچ بیٹھے ہر کسے دیا اکھاں کھل گئیاں سن۔ من ہی من وچ ہر کوئی سوچ رہا سی کہ اگے توں حلیمی وچ رہنا ہے۔ غریبی چنگی ہے۔ نقلی امیر بننا بہت مہنگا پیندا ہے۔

گورو صاحب دا اپدیش سنکے اس وپاری دا پردا کھڑ اٹھیا۔ کہندا میں کھل ہی جا کے اوہ ساری جائداد وچ کے سرخرو ہووانگا جہڑے وکھاوے خاطر بنائی ہوئی ہے۔

آپ مہارے لوکاں دے مونہو نکل رہا سی: دھن گورو نانک۔ رب داروپ بابا نانک۔

---◆---

ہنکار تان نیکی دا وی پروان نہی

گل کرتارپور صاحب دھرم سال دی ہے۔ گورو صاحب نے ویکھیا کہ کجھ گرسکھ جو دھرم سال وچ رہ کے سیوا کر رہے سن سنگت نال انان دے وبار وچ کجھ ہنکار آچکا سی۔ آئی گئی سنگت نال اس طرحاں ورتدے سن جوہیں ٹھانے وچ دروغے وبار کردے ہن۔ انان نوں اس گل دا غرب ہو چکا سی اوہ نر-سوارتھ اتھے دھرم سال وچ سیوا کر رہے ہن بناں کسے طلب تنخواہ دے۔ گورو صاحب نے پھر دیوان وچ اسے مصلیٰ تے وکھیاں دتا کہ چنگیائی کر کے جے بندہ اوہدا ہنکار پال لیندا ہے تاں اوہ بندہ وی خوار ہندا ہے۔ ہنکار چنگیائی دا وی ماڑا۔

گورو صاحب نے اس ویلے دیاں پرچلت کتھا کہانیاں وچوں مثالان دے دے کے گرسکھاں نوں اپدیش دتا کہ ہنکار توں بچو۔

انان دسیا کہ ویکھو برہما کڈھا اوتاری پرش ہویا ہے

تے ویکھ لو وید رچن دا انون جدوں ہنکار ہو گیا تان چارے وید چوری ہو گئے۔ انہا ہو گیا۔ پھر جدوں نربل ہو کے نرنکار اگے ارداساں کیتیاں تان پھر کتے اوہدا ادھار ہویا۔

بل راجا کنا دانی ہویا ہے کتے اس جگ کیتے، پر گورو ہونا ہون کر کے ہنکار کر گیتے سارا کیتا کرایا کھوہ کھاتے وچ پیا۔

راجا پری چند دا ہی ویکھ لو۔ کی اس توں وڈا کوئی دانی ہو سکدا ہے؟ پر جس لین دے چکر وچ، دان دا ہنکار کر بیٹھاتے ککھوں ہولا ہو ہورلیا۔

مطلب سنسار دی کھیڈ دا گیان ہونا ضروری ہے۔ کہ کوے سارا ہؤے تے سچ دے ٹکراتے پسارا ہے۔

ہرناکھش اپنی بے وقوفی کر کے خوار ہویا۔ مثال تہاڈے ساہمنے کہ کوے نرائن پرہوئے اوہدا ہنکار ریت دے کناں واگو کھلار دتا۔ جدوں کہ نیک پرہلاڈ دا ادھار ہندا ہے۔

راون کڈھا وڈا ودوان سی۔ چارے ویدان دا گیتا۔ صرف اک ہؤے کر کے لنکا وی گوائی تے ماریا وی گیا۔

سو جے نیکی کیتی ہے تاں اوہدا غرب نہی کرناں۔ گورو صاحب نے دیوان وچ سنگت دے نال شبد گا ویا:

گوڑی محلہ ۱ برہمے گرب کیا نہی جانیہ۔ بید کی بیت پڑی پچھتانیہ۔ جہ پرہہ سمرے تھی من مانیا۔ ۱ ایسا گرب برا سنسارے۔ جس گڑ ملے تنس گرب نوارے۔ ۱ رہاؤ۔ بل راجا مایہ اپنکاری۔ جگن کرے بہو بہار اپھاری۔ بن گور پوچھے جائ پیاری۔ ۲ پرچند دان کرے جس لیوے۔ بن گرانٹ ن پائی ابھیوے۔ آپ بھلائی آئیے مت دیوے۔ ۳ درمت ہرناکھس دراجاری۔ پرہہ نارائن غرب پرپاری۔ پرہلاڈ ادھارے کرپا دھاری۔ ۴ بہولوراو مگدھ اچیت۔ لوئی لنکا سیس سمیت۔ گرب گیا بن ستگور بیت۔ ۵ سہسباہ مدھو کیٹ مہکھاسا۔ ہرناکھس لے نکھہ بدھاسا۔ دیت سنگھارے بن بھگت ابھاسا۔ ۶ جراسندھ کالجمن سنگھارے۔ رکتبیج کالینیم ہدارے۔ دیت سنگھار سنت نستارے۔ ۷ آپے

ستگوڑ سبڈ بیچارے۔ دوجے بھائی دیت سنگھارے۔ گرمکھ ساچ بھگت نستارے۔ ۸ بوڈا درجودھن پت کھوئی۔ رام ن جانیا کرتا سوئی۔ جن کو دوکھ پچے دکھ ہوئی۔ ۹ جنمیجے گر سبڈ ن جانیہ۔ کیو سکھ پاوے بہرم بھلانیہ۔ اگ تل بھولے بہر پچھتانیہ۔ ۱۰ کنس کیس چاندوڑ ن کوئی۔ رام ن چینیا اپنی پت کھوئی۔ بن جگدیس ن راکھے کوئی۔ ۱۱ بن گور گرب ن میٹیا جائ۔ گرمت دھرم دھیرج ہر نائی۔ نانک نام ملے کن گائی۔ ۹ ۱۲

